

PROCEDURA DIAGNOZY DYSLEKSJI ROZWOJOWEJ

Prezentowana niżej procedura obejmuje podstawowe etapy i narzędzia diagnozy i powinna być stosowana elastycznie zarówno w zakresie kolejności czynności diagnostycznych, jak i dobieranych metod diagnozy. Zastosowanie narzędzi diagnostycznych powinno służyć weryfikacji hipotez diagnostów.

I Zasady postępowaniu diagnostycznego

1. Diagnoza dysleksji rozwojowej powinna być przeprowadzona w okresie nauczania początkowego.
2. Dysleksja rozwojowa nie powinna być stwierdzana na podstawie jednorazowej wizyty, wskazana jest ocena efektów samokształceniowej lub terapeutycznej pracy ucznia.

II Zadania diagnostyczne

1. Udzielenie odpowiedzi na pytania:
 - czy trudności ucznia w nauce czytania i pisania mają podłoże rozwojowe
 - które funkcje psychomotoryczne ucznia trzeba wspierać działaniami terapeutycznymi
 - jak motywować ucznia do wysiłku związanego z udziałem w zajęciach terapii pedagogicznej
 - jak pomóc uczniowi w realizacji jego zainteresowań, planów i przezwycięzeniu emocjonalnych barier w rozwoju.
2. Zebranie danych o problemach rozwojowych ucznia (dane kliniczne).
3. Wykluczenie innych niż specyficzne trudności w uczeniu się przyczyn niepowodzeń w nauce czytania i pisania (wada wzroku, słuchu, narządu ruchu, niepełnosprawność umysłowa, problemy emocjonalne, zaniedbania wychowawcze).
4. Określenie obszarów nasilonych trudności ucznia (niepowodzenia w czytaniu i pisaniu, trudne do przewidzenia błędy w pisowni (nie tylko ortograficzne), trudności w innych zakresach (np. w zapisie liczb, w orientacji na mapie).
5. Określenie obszarów dobrego funkcjonowania, zainteresowań i dążeń ucznia.
6. Stwierdzenie rozbieżności między możliwościami ucznia (poziom rozwoju poznawczego w normie) a jego wynikami w uczeniu się.

III Etapy postępowania diagnostycznego

1. Zebranie informacji wstępnych i dokumentów:

- wnioski rodziców
- informacje ze szkoły,
- zeszyty i prace klasowe bieżące i z wcześniejszych lat nauki
- informacje i dokumentacja z pracy terapeutycznej
- opinia z poprzednich badań

2. Przeprowadzenie wywiadu z rodzicami:

- wczesny rozwój dziecka ze szczególnym uwzględnieniem sprawności motorycznej, mowy, rozwoju emocjonalno – społecznego
- stan zdrowia dziecka, wyniki badań wzroku i słuchu, wady narządów ruchu, poważne schorzenia
- dane o sytuacji rodzinnej, stosunek rodziców do problemów w uczeniu się
- przebieg nauki szkolnej (frekwencja, sukcesy, niepowodzenia)
- zdolności, zainteresowania, zamiłowania dziecka

3. Rozmowa z uczniem:

- stosunek do problemów w uczeniu się
- zainteresowania, zamiłowania

4. Badanie psychologiczne

Niżej wymienione są narzędzia, spośród których należy dokonać wyboru w zależności od problemu, wieku dziecka, poprzednich badań itp.

a) ocena rozwoju poznawczego (testy do wyboru) :

- Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dzieci (WISC –R)
- Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dorosłych WAIS – R)
- Test Matryc Kolorowych Ravena (TMK)
- Test Matryc Ravena w wersji Standard (TMS) uzupełniony o Test Językowy „Leksykon”

b) ocena percepcji wzrokowej:

(testy do wyboru)

- Test Bender-Koppitz
- Test Figury Złożonej Rey Osterrietha (TFZ)
- Test Rozwoju Percepcji Wzrokowej (TRPW, M. Frostig)
- Test Pamięci Wzrokowej (A. L. Benton)

c) ocena percepcji słuchowej i umiejętności fonologicznych

(skale lub próby percepcji słuchowej do wyboru)

- Test Świadomości Fonologicznej (B. Kaji)
- Skala Umiejętności Fonologicznych (SKALA F, wg B. Zakrzewskiej)
- Skala Pomiaru Percepcji Słuchowej Słów (Wersja A, J. Kostrzewski)
- próby percepcji słuchowej wyrazów (analiza, synteza, różnicowanie słuchowe)
- Próby I. Styczek
- autorskie próby percepcji słuchowej na użytek wewnętrzny Poradni

d) badanie lateralizacji :

(szczególnie ważne w przypadku młodszych uczniów z nieustaloną stronnością)

- próby do badania dominacji lateralnej (R. Zazzo, N. Galifret-Granjon) uzupełnione o dane z wywiadu i obserwację
- Test do badania lateralizacji (Matejcek, Żlab)
- Profil sprawności grafomotorycznych (A. Domagała, U. Mirecka, PTP Gdańsk 2010)

e) ocena funkcjonowania emocjonalno- społecznego:

- obserwacja, różne narzędzia w zależności od problemu diagnostycznego

5. Badanie pedagogiczne

a) ocena prac ucznia: zeszyty, rysunki itp.

b) ocena umiejętności czytania i pisania:

- Kwestionariusz rozpoznawania specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu u uczniów klas I–III (M. Bogdanowicz, 2010)
- Kwestionariusze objawów dysleksji u uczniów klasy IV– VI i u uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
- Skala Ryzyka Dysleksji (SRD-6, SRD-7, M. Bogdanowicz)
- Testy czytania dla 6-latków (G. Krasowicz- Kupis, 2008)
- Seria testów Czytania i Pisania dla klas I – III szkoły podstawowej (T. Straburzyńska, T. Śliwińska)
- Test „Czytanie” dla klas II– IV szkoły podstawowej (M. Grzywak –Kaczyńska w opracowaniu M. Sobolewskiej)
- Test Czytania Głośnego dla Klas IV– VI szkoły podstawowej oraz I–II gimnazjum (M. Sobolewska, A. Matuszewski, 2002)
- Wybór Tekstów do Pisania za Słuchu dla klas IV - VIII szkoły podstawowej (M. Sobolewska)
- W. Puślecki – Skala pomiaru szybkości czytania głośnego dla klas I–VI szkoły podstawowej

- Pomoce do badań pedagogicznych uczniów klas VII – VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (J. Mickiewicz)
- Test do badania słuchu fonemowego (M. Sobolewska) i inne dostosowane do wieku dziecka
- Diagnoza dysleksji u uczniów klasy III i V(normalizacja: A. Jaworowska, A. Matczak, J. Stańczyk) szkoły podstawowej- bateria testów(M. Bogdanowicz, A. Jaworowska, G. Krasowicz- Kupis, A. Matczak, O. Pelc-Pękała, I. Pietras, J. Stańczyk, M. Szczerbiński)
- Profil sprawności grafomotorycznych(A. Domagała, U. Mirecka, PTP Gdańsk 2010)
- Inne sprawdziany dostosowane do wieku ucznia

6.Badanie logopedyczne

W zależności od problemu lub jako element badań przesiewowych, ocena poprawności artykulacyjnej, kompetencje językowe.

IV Opiniowanie

Opinia poradni zawiera:

1. Oznaczenie poradni wydającej opinię.
2. Numer opinii.
3. Imię i nazwisko dziecka/ucznia, którego dotyczy opinia, datę i miejsce jego urodzenia oraz miejsce zamieszkania, a w przypadku ucznia – również nazwę i adres szkoły oraz oznaczenie klasy, do której uczeń uczęszcza.
4. Diagnozę poziomu rozwoju, w tym indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych osoby, której dotyczy opinia, a także opis mechanizmów wyjaśniających funkcjonowanie tej osoby.
5. Zalecane formy pomocy psychologiczno—pedagogicznej
(Zgodnie z paragrafem 4 ust. 6 rozporządzenia M E N z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno--pedagogicznych, w publicznych poradni specjalistycznych, Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1488).

Opinia stwierdzająca dysleksję rozwojową powinna zawierać:

1. Diagnozę i rozpoznanie specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu - dysleksji rozwojowej: dysleksji, dysortografii, dysgrafii.
2. Opis mechanizmów wyjaśniających rozpoznanie dysleksji rozwojowej: dysleksji, dysortografii, dysgrafii ze wskazaniem:
- niskich osiągnięć ucznia znacząco odbiegających od oczekiwanych (np. słaba technika czytania, wolne tempo czytania, czytanie z wysiłkiem i bez zrozumienia, w pisaniu nasilone, typowe błędy itp.) przy poziomie rozwoju umysłowego w normie
- prób pomocy (informacja, ile razy i kiedy uczeń był badany, terapia pedagogiczna, udokumentowana praca własna) **z efektami niewspółmiernymi do wysiłku ucznia.**
3. Określenie osiągnięć i mocnych stron ucznia, które będą podstawą opracowania korzystnych dla niego sposobów i metod pomocy, planu działań wspierających.
4. Zalecane formy pomocy psychologiczno—pedagogicznej
(Zgodnie z paragrafem 4 ust. 6 rozporządzenia M E N z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno--pedagogicznych, w publicznych poradni specjalistycznych, Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1488).

Opinia, powinna być wydana przez poradnię:

- Nie później niż do końca września roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany sprawdzian lub egzamin, nie wcześniej niż po ukończeniu klasy III szkoły podstawowej i nie później niż do ukończenia szkoły podstawowej;
- Na wniosek nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem w szkole, i po uzyskaniu zgody rodziców (prawnych opiekunów) albo pełnoletniego ucznia lub na wniosek rodziców

(prawnych opiekunów) albo pełnoletniego ucznia, opinia może być wydana także uczniowi gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej.

- Wniosek, o którym mowa wyżej, wraz z uzasadnieniem składa się do dyrektora szkoły. Dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, przekazuje wniosek wraz z uzasadnieniem oraz opinią rady pedagogicznej do poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej i informuje o tym rodziców (prawnych opiekunów) lub pełnoletniego ucznia.
- Opinia powinna być dostarczona dyrektorowi szkoły do dnia 15 października roku szkolnego, w którym jest przeprowadzany sprawdzian lub egzamin gimnazjalny, a w przypadku uczniów(słuchaczy) przystępujących do egzaminu maturalnego, nie później niż do 7 lutego roku szkolnego, w którym przeprowadzany jest egzamin maturalny(*zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych – Dz.U. z 2007r, Nr 83, poz.562 z późniejszymi zmianami*).
- W przypadku gdy opinia dotyczy ucznia, na pisemny wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia, poradnia przekazuje kopię opinii do przedszkola, szkoły lub placówki, do której uczeń uczęszcza.
- Dzieci i młodzież oraz ich rodzice mogą uzyskać w poradni informację o wynikach diagnozy przeprowadzonej w poradni. Informację wydaje się na pisemny wniosek rodziców albo pełnoletniej osoby, której dotyczy informacja(*Zgodnie z paragrafem 4 ust. 7 i 8 rozporządzenia M E N z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno--pedagogicznych, w publicznych poradni specjalistycznych, Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1488*).

Bibliografia:

- Gruszczyk –Kolczyńska E.,(1992) Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki
Oszwa U., (2006) Zaburzenia rozwoju umiejętności matematycznych
Bogdanowicz M., (1997) Integracja percepcyjno – motoryczna. Teoria – Diagnoza – Terapia (wyd. II), Warszawa, CM PPP
Bogdanowicz M., (1996a) Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci – nowa definicja i miejsce w klasyfikacjach międzynarodowych., Psychologia Wychowawcza 39, 1, 13 -22
Bogdanowicz M., (1996b) Psychometryczna czy kliniczna diagnoza dysleksji, Biuletyn Informacyjny Oddziału Warszawskiego PTD nr 6
Diagnoza dysleksji u uczniów klasy III i V(normalizacja: A. Jaworowska, A. Matczak, J. Stańczyk) szkoły podstawowej- bateria testów(M. Bogdanowicz, A. Jaworowska, G. Krasowicz-Kupis, A. Matczak, O. Pelc-Pękala, I. Pietras, J. Stańczyk, M. Szczerbiński)
Diagnoza dysleksji red. Barbara Kaja, Bydgoszcz (2003), Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego
Frydrychowicz A., Koźniewska E., Sobolewska M., Zwierzyńska E., (2003) Testy psychologiczne i pedagogiczne w poradnictwie. Przewodnik metodyczny. wyd. 2, Warszawa, CMPPP
Jaworowska-Oblój Z., (1985) Studium przypadku jako metoda diagnozy klinicznej. Materiały do nauczania psychologii red. Lidia Wołoszynowa, Elżbieta Paszkiewicz, Teresa Szustrowa red., Metody badań psychologicznych, Seria III tom IV PWN, Warszawa
Kostrzewski J., (1995) Diagnoza dysleksji, Biuletyn Informacyjny Oddziału Warszawskiego PTD nr 5
Krasowicz-Kupis G., (1999) Rozwój metajęzykowy a osiągnięcia w czytaniu u dzieci 6 - 9-letnich, Lublin, Wyd. Naukowe UMCS
Maurer A., (1993) Dysleksja a trudności w nauce czytania i pisania spowodowane innymi przyczynami – implikacje dla organizacji procesu terapeutycznego, w: Z., Sękowska (red.), Przygotowanie pedagogów specjalnych do nowych form kształcenia osób niepełnosprawnych, Lublin, Wyd. Naukowe UMCS
Mickiewicz J., (1994) Jedynek z ortografii? Rozpoznawanie dysleksji w starszym wieku szkolnym. Toruń: TNOiK
Mickiewicz J., (1995) Pomoce do badań pedagogicznych uczniów klas VII – VIII szkół podstawowych i ponadpodstawowych ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, Warszawa CMPPP
Sobolewska M., (2004) Testy i sprawdziany osiągnięć szkolnych w poradnictwie psychologiczno-pedagogicznym

Opracowała:
Ewa Misiuta

Uchwała Rady Pedagogicznej Nr 31/2011 z dnia 29 września 2011r.